

Topklassen in Helmond

100% Gemotiveerd en gaan als een speer

Ingrid Goossens staat voor groep 7 van basisschool Westwijzer in Helmond. Daarnaast heeft ze een Topklas, één van de zes die de stad rijk is. Ze coacht er leerlingen met een taalbelemmering. Het doel: uitstroom naar vmbo-t of hoger. 'Ze zien het als een cadeautje.'

Helmond stelt leerlingen die redelijk mee kunnen komen in de bovenbouw, maar in hun taalontwikkeling een belemmering ervaren, in de gelegenheid gebruik te maken van een Topklasvoorziening. Op de scholen gaan elk jaar 50 tot 60 leerlingen van groep 7 naar zo'n Topklas. In elke klas is plaats voor maximaal tien kinderen. Het is de bedoeling ze op taal, woordenschat en begrijpend lezen naar een hoger niveau te tillen. Vaak heeft dat ook een positief effect op andere vakken en op hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Met de extra ondersteuning bouwen de meesten voldoende bagage op om naar vmbo-t, havo of vwo te gaan.

Taalarme omgeving

Je ziet Ingrid Goossens stralen als ze het over haar Topklas heeft. Inmiddels heeft ze die twee jaar en dus heeft ze ook een goed inzicht in de resultaten die haar klas boekt. De leerlingen gaan op maandag en dinsdag naar de Topklas. Dan heeft ze onder schooltijd bijna de helft van haar normale klas – die 21 leerlingen telt – in haar Topklas. 'Het hoogste rendement haal je met kinderen die goed zijn in rekenen en een prima verstand hebben. Een taalachterstand hebben ze vaak omdat ze in een taalarme omgeving zijn grootgebracht. Die kinderen zie je worstelen met woorden; soms weten ze niet wat er staat of wat ermee wordt bedoeld. Maar als ze 100 procent motivatie hebben, gaan ze in de Topklas als een speer.'

Ingrid haalt voorbeelden aan van Topklasleerlingen die in groep 8 een vwo-advies meekregen en van leerlingen die ook op de niet-taalvakken hun C's en D's wisten om te buigen naar een

In de Topklas op taal, woordenschat en begrijpend lezen naar een hoger niveau.

monotoon lijstje met uitsluitend A's. Allemaal boeken ze vooruitgang. 'Als ik de kinderen hun grafiek laat zien met scores gaan ze met een smile van oor tot oor naar huis. Maar goed, daar hebben ze ook wel wat voor moeten doen ...'

Lees het hele verhaal op www.bco-onderwijsadvies.nl/topklassen

Meer informatie bij elkedaalmans@bco-onderwijsadvies.nl

In deze nieuwsbrief:

- Topklassen in Helmond 1
- Kennedyschool Fijnaart geeft 'clusteronderwijs' vorm 2
- Harlekijn en De Klink verhogen betrokkenheid kinderen 4
- SBO Focus stimuleert ouderbetrokkenheid via PBS 6
- Conferenties en seminars 7
- VVE-audit bij KlimWijs in Eindhoven 8

Kennedyschool Fijnaart geeft 'clusteronderwijs' vorm

Virtual Action Learning

De Kennedyschool in Fijnaart zocht innovatieve mogelijkheden om passend onderwijs vorm te geven.

Die vonden Bernard van Gils en Mira Ooijen in 'clusteronderwijs' met behulp van VAL Junior.

21st Century skills ontwikkelen, met de leerkracht als coach.

'Een paar jaar geleden bespraken we als team onze visie, kernwaarden en wat we als leerkrachten wilden bereiken', memoreert directeur Bernard van Gils. Het team had een onbevredigd gevoel bij het onderwijsaanbod. 'Als het niet lukte met een leerling, dan was het gebruikelijk dat het kind het maar anders moest gaan doen. Dat vonden wij geen passend onderwijs! Wij wilden juist ons onderwijs aanpassen aan wat kinderen nodig hebben.'

Clusteronderwijs

Bernard heeft dan al helder voor ogen waarheen hij de Kennedyschool wil brengen: 'Als we kinderen gemotiveerd willen krijgen, dan moeten ze eigen keuzes kunnen maken in hun leren. Dus moeten we het onderwijs in een vorm aanbieden waarin kinderen die keuze hebben.' Leerkracht Mira Ooijen vult aan: 'We keken naar zaken die zich in onderwijsland hadden bewezen. Die wilden we gaan samenvakken in het onderwijsaanbod.'

Ze besluiten enkele zaakvakken te clusteren in thematische workshops die dwars door de groepen heen lopen. Door deze clustering komen vakken als aardrijkskunde, biologie en maatschappijleren samen in projecten waaraan kinderen van verschillende leeftijden werken. Mira neemt de taak op zich dit 'clusteronderwijs' op de Kennedyschool te coördineren.

Leerkracht als coach

Een oriëntatie bij uitgeverijen om een passende methode te vinden levert niets op. 'We konden nergens een handvat vinden', zegt Bernard. Ze besluiten het dan maar zelf te doen. 'Onze leerkrachten staken hele weekenden in het voorbereiden van lessen,' blikt Mira terug. 'Want voor alle kinderen, van alle niveaus, moest er aanbod zijn binnen een thema. Ieder nam een deel voor zijn rekening.'

Het experiment slaagt gedeeltelijk. De kinderen juichen de nieuwe onderwijsvorm toe, maar de leerkrachten raken overbelast. Mira: 'Het kon niet de bedoeling zijn dat leerkrachten zelf de lessen gingen schrijven.' Bernard is iets stilliger: 'Als we nog drie maanden waren doorgegaan, dan waren we allemaal overspannen geweest.' Als ook nog de ouders de leerkrachten overstelpen met kritische vragen over de nieuwe aanpak, gaat de handdoek bijna in de ring. Bijna ...

Zelf ontdekken

Via Wendy Braat, adviseur bij Innofun, komen de Fijnaartse onderwijsvernieuwers in aanraking met VAL Junior, een onderwijsconcept met Virtual Action Learning als pijler. 'We waren gewend dat de lesstof het uitgangspunt was voor wat kinderen nodig hebben', legt Bernard uit. 'Maar Innofun draaide dat om. We zagen dat juist onze kerndoelen en de vaardigheden van leerlingen het uitgangspunt konden zijn: leren samenwerken, kritisch zijn en zelfstandig informatie zoeken. Vakken als aardrijkskunde, biologie en geschiedenis werden in de aanpak van Innofun veel meer in samenhang opgepakt. VAL Junior biedt precies het handvat dat de Kennedyschool zocht: 'We willen kinderen 21st century skills laten ontwikkelen om ze op die manier voor te bereiden op de maatschappij. En VAL Junior helpt ze zelf manieren te vinden om de wereld om hen heen te begrijpen.'

Didactiek centraal

Wendy begeleidt het team van de Kennedyschool in het werken met VAL Junior. 'De leerlingen bekijken elkaars werkstukken, ze kunnen erop reageren en input leveren als daarom wordt gevraagd. Daarvoor ontmoeten ze elkaar niet alleen in de werkgroepjes, maar ook in een virtuele leeromgeving: de Virtual Learning Community. Uiteindelijk valideren ze elkaars

werkstukken vanuit bepaalde criteria en kijkt ook de leerkracht ernaar. De echte TOP-stukken worden in een virtuele etalage gezet.'

Het didactisch model spreekt ook Mira enorm aan: 'Dingen die je zelf ontdekt, blijven beter hangen dan dingen die je van een ander hoort.' Dat inzicht verandert ook haar aanpak als leerkracht: 'Nu leg ik meer verantwoordelijkheid bij de leerling en ben ik meer op de achtergrond als coach bezig. Kun je het nu zelf? Ga maar!' Maar het blijft wennen voor haar en haar collega's: 'Wij zijn gewend instructie te geven. Nu laten we dat vaker los. Dat hebben we echt moeten leren.'

Blended learning met VAL Junior

VAL Junior is een onderwijsconcept dat leerlingen interactief, betekenisvol en autonoom laat leren in een virtuele omgeving. Virtuele sessies worden afgewisseld met fysieke bijeenkomsten in de klas. Kenmerkend is de actieve inbreng van leerlingen. Dat laat zich als volgt zien:

1. de kinderen leren zelf informatie zoeken en op kwaliteit beoordelen;
2. de opdrachten stimuleren om die informatie om te zetten in leerproducten, bijvoorbeeld in een presentatie of nieuwsbrief (waarmee ze aan hun leerdoelen werken);
3. kinderen leren samen, bijvoorbeeld door het geven van tips en het stellen van vragen aan elkaar. De leerkracht volgt en stimuleert de interactie in de klas en in de virtuele leeromgeving;
4. in groepsbijeenkomsten bespreekt de leerkracht de goede punten en verbeterpunten van de leeropdrachten. De kinderen leren van elkaars werk en krijgen allemaal de kans hun eigen werk te verbeteren en te nomineren als TOP-werk.

Boek

'Virtual Action Learning, een opleidingsconcept over samenlerend produceren met ICT' is een boek vol tips en tops over het werken met de VAL-methodiek. Deze uitgave van Innofun kun je bestellen via: www.bco-onderwijsadvies.nl/publicaties

Meer informatie bij wendy.braat@innofun.nl

Basisschool Harlekijn en Jenaplanschool De Klink verhogen betrokkenheid kinderen:

Leve het levensecht onderwijs!

4 Help ons om de betrokkenheid van kinderen te verhogen. Deze oproep van basisschool Harlekijn in Baexem en Jenaplanschool De Klink in Grathem aan BCO Onderwijsadvies leidde tot een zelfonderzoek naar de rol van de leerkracht. Een verhaal over leren vanuit verwondering en nieuwsgierigheid. Over loslaten. En over kinderen die opbloeien.

De zeven stappen van onderzoekend leren.
Bron: Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit

gegaan. Kinderen kunnen heel goed van elkaar leren en zelf aangeven wie en wat ze nodig hebben om hun doel te bereiken. En leerlingen uit hogere groepen die jongere leerlingen helpen, doen zo een succeservaring op.'

Genieten

Inmiddels zijn de scholen een aantal thema's verder. 'Elk thema begint met het maken van een plan', zegt Ineke. 'Wie doet wat? Zo weten de leerlingen van elkaar wie waarmee bezig is en leren ze samenwerken.' Zijzelf durft daarbij steeds meer los te laten. 'Bij de eerste thema's maakten de kinderen nog bijna altijd een muurpresentatie aan het eind van de opdracht. Nu kiezen ze hun eigen presentatievorm, ik reik hen voorbeelden aan.' Ook gaan de kinderen meer en meer de klas uit. 'Onlangs was het thema planten. Kinderen gingen daarvoor naar het tuincentrum. In het weekend, samen met hun ouders. Ook zij worden op die manier betrokken bij de schoolactiviteiten.' Ze genieten van levensecht onderwijs. 'Eerst bereidde ik alles uitgebreid voor, nu geef ik kaders en impulsen en doen de kinderen veel zelf. Het is een genot om de kinderen zo betrokken aan het werk te zien. Ze vinden deze manier van werken leuk, omdat ze zelf keuzes mogen maken.'

Kinderen beslissen

Het actieve leren van kinderen, het inzicht krijgen in het eigen kunnen en daarover de regie voeren, heeft ook zijn weerslag op andere vakgebieden. Zoals bij taal en rekenen in de groep van Laurens. 'Ik geef om half negen 's morgens instructie. Kinderen die willen, tekenen hierop in. Zij beslissen. Ze denken na of ze het nodig hebben of zelf aan de slag kunnen. Zelf houd ik goed in de gaten of de leerling de juiste keuze maakt.' Marlies prijst de aanpak van Ineke en Laurens. 'Bij onderzoekend leren is het belangrijk om als leerkracht steeds te kijken naar het werkproces: zijn alle kinderen betrokken, hoe werken ze samen, hoe lossen ze problemen op en welke vaardigheden missen ze nog. Je moet niet vasthouden aan bestaande patronen en boekjes. Steeds meer scholen beseffen dat het anders moet.'

Wil je meer weten over onderzoekend leren? Lezen waarom Laurens een wasmachine in de klas heeft staan? En hoe Ineke taal en rekenen steeds meer integreert in andere onderdelen van het onderwijs? Lees dan verder op www.bco-onderwijsadvies.nl/verwondering

Meer informatie bij marliesdewever@bco-onderwijsadvies.nl

Spiegel voorgehouden

Adviseur Marlies de Wever van BCO Onderwijsadvies hield de 25 betrokken leerkrachten van beide scholen een spiegel voor: jullie willen nieuwsgierige en betrokken kinderen, maar geven jullie hun daarvoor de ruimte? 'Kinderen stellen van nature veel vragen. Dat past vaak niet in ons systeem. Zonde, want de huidige maatschappij vraagt om innovatie vanuit een onderzoekende houding. Daarom stimuleren we graag onderzoekend en levensecht basisonderwijs.' Belangrijk onderdeel daarvan is dat de leerkracht durft los te laten, niet stuurt, maar kinderen zelf

laat ontdekken. Zo ging Marlies ook met de leerkrachten aan de slag: ze zelf laten ervaren wat de effecten zijn van een onderzoekende houding. Met als basis het zevenstappenplan van onderzoekend en ontwerpend leren. Zie figuur.

Kinderen bloeien op

De scholen gingen met de opgedane kennis aan de slag. De Klink legde de bovenbouwleerlingen een vraag voor: hoe stel je een reis samen in een Aziatisch of Afrikaans land? 'De kinderen bedachten van hieruit allerlei onderzoeksvragen', aldus leerkracht Ineke van

Denderen. 'Welke informatie hebben toeristen nodig, zoals welke inentingen, hoe is het weer, hoe presenteer je het land en de reis. Ze gingen op onderzoek uit en presenteerden op een vakantiemarkt hun eigen reis. De kinderen bloeiden helemaal op,' zegt Ineke. Ze kwamen naar school met eten uit het land en met muziek, iedereen was enthousiast bezig.' Op Harlekijn gebeurde hetzelfde met een middeleeuwse markt. Laurens: 'Als leerkracht krijg je een coachende rol. Je geeft handvatten. Zo vroeg een kind uit groep 4 me om hulp. Ik antwoordde: wie zou je nog meer kunnen helpen? Hij zei: mijn zusje uit groep 8. Hij is toen direct naar haar toe

SBO Focus stimuleert ouderbetrokkenheid via PBS

Kinderen én ouders gevoelig voor complimenten

SBO Focus in Venray nodigde ouders uit om een ouderavond mee te organiseren. Het werd een heel andere ouderavond dan normaal, met een beduidend hogere opkomst. Met dank aan de kinderen. Zij speelden een opmerkelijke rol.

SBO Focus is onder begeleiding van BCO Onderwijsadvies volop bezig met Positive Behavior Support (PBS). PBS belooft positief gedrag om zo een sociaal en veilig klimaat te creëren. Samenwerking met ouders is daarbij essentieel. Vandaar dat de school een ouderavond over het thema hield. 'Om de ouderbetrokkenheid te vergroten, wilden we een aantal ouders de avond mee laten organiseren', zegt Lindy Giesberts, middenbouwleerkracht en voorzitter van de PBS-werkgroep. 'Je kunt dan een brief of mail sturen, maar dat levert meestal niets op. Daarom hebben we een aantal ouders persoonlijk gevraagd.'

Interactieve avond

Mariëlle Xhofleer en Femke Bouten waren twee van die ouders. Zij gingen in op de uitnodiging. 'De opkomst op andere ouderavonden was doorgaans niet zo hoog. We wilden dan ook graag meedenken over een andere aanpak.' Het resulteerde in een heel andere avond. Femke: 'De meeste ouders komen niet naar school voor een presentatie waarbij je achteraf vragen kunt stellen. Ze komen wel voor een interessante, leuke en interactieve avond, waarop je zelf ook actief bent.' Mariëlle vult aan: 'Daarom speelde de avond zich grotendeels af in de klas van het kind zelf. Je krijgt dan automatisch kleinere, actievere groepen en kunt ook dieper op het onderwerp ingaan.'

Bijzonder cadeautje

Uitgangspunt bij de organisatie van de ouderavond was de vraag: waarom zou ik als ouder naar die avond komen? Het antwoord werd

gevonden in een andere aanpak, maar ook in het thema van de avond zelf, in PBS. Mariëlle: 'PBS stimuleert positief gedrag. Ouders die naar een ouderavond komen, tonen positief gedrag. Dat wilden we belonen.' Dat gebeurde via een bijzonder cadeautje: een videoboodschap waarin het kind papa en/of mama een complimentje geeft. 'Het zorgde voor ontroerende momenten', zegt Femke. 'Menig ouder had tranen in de ogen.' Aan het eind van de avond werd de ouders gevraagd een complimentje op te schrijven voor hun kind. De volgende dag vonden de kinderen dit briefje in hun bureaula. 'De kinderen hebben die complimenten hardop voorgelezen in de klas', vertelt Lindy. 'Ook dit zorgde voor mooie momenten.'

Positieve energie

De kinderen werden ook op een andere manier betrokken bij de ouderavond: van wc-rolletjes knutselden ze mooie briefhouders voor de uitnodigingsbrief. Lindy: 'Ze hebben die aan hun vader of moeder gegeven. Door die mooie verpakking is de aandacht automatisch groter. Ook dat heeft bijgedragen aan de hoge opkomst.' De waardering voor de avond was hoog, zegt ze. 'Na afloop kregen we veel complimenten over de opzet. En op de evaluatieformulieren beoordeelde vrijwel iedereen de avond als goed.' Dat gaf een lekker gevoel, zegt ze. 'Je wilt dat ouders goed betrokken zijn, dus zo'n avond geeft positieve energie. De volgende dag ga je dan met een heerlijk gevoel naar school. Ook omdat je weet dat de kinderen de complimenten van hun ouders straks vinden.'

Belonen goed gedrag

Inmiddels zijn ouders ook op andere manieren betrokken bij PBS. Zo knutselden Mariëlle en Femke samen met andere ouders de zogenoemde PBS-polsbandjes. Lindy legt uit. 'Iedere twee weken staat er op school een gedragsregel centraal. Bijvoorbeeld: ik loop stil door de gang of ik accepteer de ander. Eerst leggen we uit en laten we zien wat het gedrag inhoudt. Dan gaan we oefenen. Als een leerling het gedrag vervolgens in de praktijk laat zien, krijgt hij een polsbandje. Van de eigen leerkracht, maar ook van een andere leerkracht, de conciërge of logopedist. Op ieder moment van de dag.' Heeft de klas een bepaald aantal bandjes verdiend, dan volgt een klassenbeloning. Lindy: 'Een half-uurtje vrij spelen bijvoorbeeld of picknicken. En als de zeven klassen van de school samen 25 klassenbeloningen hebben gehaald, komt er een schoolbeloning.'

Effect thuis

Het systeem werkt, constateert Lindy. 'De sfeer op school is er door verbeterd.' En ook thuis heeft het effect, zo merkt Femke. 'Noël (haar zoon, red.) komt vrolijk thuis als hij een bandje heeft verdiend of de klas een beloning heeft gekregen. Ook geeft hij mij regelmatig complimentjes, dat deed hij eerst niet. Dat is echt leuk om te horen.' Om ouders nog beter te betrekken, wil Focus binnenkort ook ouders de mogelijkheid geven om polsbandjes uit te reiken, vertelt Lindy. 'Als zij helpen bij activiteiten, zien zij ook gewenst en ongewenst gedrag. Met een goede instructie kunnen zij ook participeren. Samen bereiken we meer.'

Meer informatie bij
sigridbokkers@bco-onderwijsadvies.nl

Ouders Femke (rechts) en Mariëlle (derde van rechts) maakten PBS-polsbandjes die kinderen kunnen verdienen.

Conferenties en seminars

U bent van harte welkom.

Seminar 'Bewegend leren, beter leren'

Datum: dinsdag 10 november 2015

Tijd: 12.00 - 16.30 uur

Locatie: EromesMarko Wijchen

Inspiratiedag Jonge kind 'In beweging'

Datum: woensdag 3 februari 2016

Tijd: 9.00 - 16.00 uur

Locatie: Zorgdorp Deurne
[voorheen Willibrordhaeghe]

Seminar taal

Datum: woensdag 16 maart 2016

Tijd: 15.00 - 18.30 uur

Locatie: BCO Onderwijsadvies Venlo

VVE-audit bij KlimWijs in Eindhoven

‘Duidelijk in beeld waar we nu staan’

‘Over wat je hebt gedaan wil je natuurlijk ook weten of je het goed hebt gedaan. En hoe je ermee verder kunt.’ Fia Verhagen en Ineke Brombacher van basisschool KlimWijs grepen een VVE-audit aan om verbeteringen te verkennen.

Marlies licht toe dat ze altijd denkt en handelt vanuit de visie van de school. ‘Is er verbinding tussen de kinderen en de leerkracht? Tussen de kinderen onderling? Is er betrokkenheid met het werk waarmee ze bezig zijn? Uit al mijn analyses, observaties en gesprekken – ook met ouders – vloeit uiteindelijk mijn rapportage voort die is gebaseerd op het VVE-toezichtkader van de Inspectie van het Onderwijs.’

Energie

‘We kregen veel energie om vervolgstappen te zetten,’ concludeert Ineke over de audit. En Fia geeft meteen een voorbeeld. ‘We willen de ouderbetrokkenheid verbeteren. We zien nu mogelijkheden om meer te doen dan alleen woordjes meegeven. Daar hebben we handvaten voor gekregen. En het enthousiasme om door te gaan.’

Meer informatie bij
marliesdeweaver@bco-onderwijsadvies.nl

BCO Onderwijsadvies

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 351 92 84
info@bco-onderwijsadvies.nl
www.bco-onderwijsadvies.nl

O2 Onderwijsadvies

Amerikalaan 70E
6199 AE Maastricht-Airport
Tel. 046 457 03 10
info@o2-onderwijsadvies.nl
www.o2-onderwijsadvies.nl

Innofun

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 851 01 20
info@innofun.nl
www.innofun.nl

V.l.n.r.: Marlies de Wever, Ineke Brombacher, Fia Verhagen, Miranda van Heusden.

‘We wilden weten of we in de klassen konden terugzien wat we in onze plannen met elkaar hadden afgesproken’, zegt adjunct-directeur Ineke Brombacher. ‘Hoe zat het bijvoorbeeld met de samenwerking en afstemming tussen de voor- en vroegschoolse educatie? Het leek ons goed daar eens in de volle breedte objectief naar te laten kijken.’

Verbindingen

KlimWijs leverde een nauwkeurig ingevulde vragenlijst, plannen en evaluaties in. Marlies de Wever, adviseur bij BCO Onderwijsadvies en auditor bij KlimWijs, ging vanuit deze beginsituatie in gesprek en bezocht enkele peuter- en kleutergroepen. VVE-coördinator Fia Verhagen vergezelde haar in veel gevallen. ‘Je observeert dan met behulp van een Kijkwijzer bij een collega. Voor alle betrokkenen is dat een leerzaam proces.’